Полтавський краєзнавчий музей

Полтавський краєзнавчий музей імені В. Кричевського – один із найстаріших і найвідоміших музеїв України. Був заснований у 1891 р. за ініціативою видатного вченого професора В. В. Докучаєва, який передав понад 4 000 зразків грунтів, близько 500 зразків гірських порід, 862 гербарні аркуші. Серед меценатів і уродженка Полтавської губернії Катерина Скаржинська (1854–1932), яка подарувала понад 20 тис. експонатів і наукову бібліотеку. У дар музею впродовж 1894–1913 рр. передав цінні колекції східних старожитностей Павло Бобровський.

І нині фонди – унікальне зібрання предметів старовини, побуту та народного мистецтва, у якому не лише місцевий матеріал, а й старожитності різних частин світу: Стародавнього Єгипту, Індії, Японії, Китаю, Індонезії. Справжня гордість музею – козацькі старожитності, у яких зберігся високий дух свободи й незалежності. Усього в музеї близько 300 тис. експонатів.

Серед них – колекції полтавської народної вишивки, ткацтва, килимарства,

дерево-різьби, церковних речей... А ще археологічні, нумізматичні, природничі.

Будинок музею – шедевр архітектури у стилі українського модерну, зведений у 1903–1908 рр. за проектом художника-архітектора В. Г. Кричевського. Це самобутня квітка в камені, де органічно сплелися традиції народного будівництва, старовинні українські орнаменти, конструкторські форми. Таке рідкісне поєднання вдихнуло в будівлю силу й гармонію, велич і неповторність. Витвір В. Г. Кричевського, увібравши в себе все найкраще, що було в українській народній архітектурі, став програмним в утвердженні нового стилю – українського модерну. Адже саме тут були використані риси українського церковного будівництва – шатрове покриття, виті колони, двоповерхові покрівлі, різьблення по дереву, кераміка і майоліка, народний декоративний розпис.

Відомий український художник Микола Самокиш виконав декоративний розпис, а Сергій Васильківський створив три величезні полотна в залі засідань земства: «Козак Голота і татарин», «Чумацький Ромоданівський шлях» та «Вибори полковника М. Пушкаря».

Історія цієї будівлі, як і музею, тісно пов’язана з Полтавським губернським земством.

У 1891 р. за його рішенням музей розпочав свою роботу в трьох маленьких кімнатах флігеля, що стояв на подвір’ї земства. Згодом було розпочато спорудження нового приміщення для губернського земства, яке в 1920 році було повністю передане під музей.

До 1941 року музей мав багату експозицію: його фонди нараховували 117 900 експонатів. Фашистські окупанти розграбували колекцію, підпалили будинок, який зазнав значних руйнувань. Фактично від чудової будівлі залишилися лише голі, обгорілі стіни. З-під попелу та руїн вдалося врятувати близько 20 тис. експонатів.

Після війни експозиція була відновлена. Довгий час вона розміщувалася в малопристосованому приміщенні. І тільки в 1964 р. було врочисто відкрито реконструйовану будівлю музею. На жаль, повної ідентичності з колишнім будинком Полтавського губернського земства досягнути не вдалося. Нинішня реконструкція, що проводиться в кілька етапів, оновила, вдихнула друге життя в цей неперевершений витвір архітектури. Зовсім іншою стала й експозиція музею. Повністю перебудовано 24 експозиційні зали.

У перспективі – створення етнографічно-археологічного ландшафтного парку навкруги будинку музею, розширення експозиції з історії XX–XXI ст. З історією музею пов’язано багато відомих імен. У різні роки тут працювали: перший директор музею М. О. Олеховський (1855–1909), етнограф і археолог І. А. Зарецький (1899–1973), орнітолог М. І. Гавриленко (1889
–
1971), археолог і мистецтвознавець В. М. Щербаківський (1876
–
1957), етнограф і мистецтвознавець Н. Х. Онацький (1875
–
1940), поет М. Г. Філянський (1873
–
1938), Михайло Рудинський, Олександр Тахтай. З музеєм тісно співпрацював великий учений – природознавець, перший президент Української академії наук В. І. Вернадський.

У стінах цього чудового палацу – не швидкоплинність і минущість. Тут, у національному шедеврі архітектури, – вічність, втілена в діалозі минулого із сучасним.

Джерело - www.pkm.poltava.ua/ua/